

KOMOLY SEGÍTSÉG...

Van nekem egy öreg barátom, amolyan háziilektor-félem, írásaim első olvasója, bírálója, úgy hívják, hogy: Gál István. Pedagógus, a gyémeklelkek melegszívű mérnöke, jóízű történetek tudója, az élet póre igazságainak ismerője, aki annak idején úgy tanult, hogy nyáron markot szedett, megfogott mindent, hogy pár pengő gyűljön a jövő évi tandíjhoz, s aki éppen harminchárom esztendője, hogy először lépett katedrara valálhol a balmazújvárosi tanyavilágban. Rozzant iskolák, foghíjasvalkolatú tantermek, alföldi parasztok nebulói, rengeteg veszködés, néhány »köszönöm tanító úr« s a munkáért járó keveske bér — ez a kísérője kilencszáznegyvenötig... Később? Alkár egy megíratlan regény. Az első igazgatói megbízatás a debreceni vagongyári iskolában, utána a Fazekas Mihály általános, majd — ahogy tanári oklevelet hoznak az átmagolt éjszakák — óraadói beosztás s aztán... a harmincharmadik esztendőben a budapesti szakértetségis tanfolyam... S mindennek betetőzésül: »az oktatásügy kiváló dolgozója« kün-tetés...

... Hozzá ígyekeztem a minap — hóval, szélllel, zimankóval korán jött az este — kellemes hangulatú, baráti szóra, Örül, örül, hogy a Telepes utcán rányitom az ajtót, bort kerít a szekrényből, aztán hogy leszalad az első pohár papoklelke, úgy kezdí most is, alkár máskor:

— Min dolgozol, öcsém?

Mondom min: regényt akarnék, mái Kakuk Marcit. Arra mindjárt: olvas-tam-e Tersánszkyt, meg Ilf—Petrov ra-gyogó hístóriáát, s ahogy nekikézdjük eresztmi a beszédet, mihamar ott va-gyunk, amiért voltképp kopogtattam ma este: a szovjet irodalomnál. S az új ba-rázdát keresem ebben a szigorú szeretetű pedagógusban, amelyet a szovjet írók gondolatai szántottak a lelkébe. De vajon meglelem-e?

— Több volt nekem mindig a könyv, a szépirodalom, mint egyszerű barát — így kezdí. — Valahogy úgy jártam én az irodalomra, mint nagyapám, dédanyám a bibliára Balmazújvároson. Mert hidd el nekem öcsém, sokszor előfogja az embert, ha kátyúba jut, a mílesz? A csüggedés. Én olyankor a könyvekéből, azokból a hősök-ből, akiket élénk, olvasók elé állítanak az írók, azokból szedem az erőt. Hogy mit csinálna például ez, meg ez az én helyemben? És nem volt olyan esetem, hogy a csomót így ki ne bogoztam volna... Ha a magyar irodalom nem segített, ott volt mindig kéznél a szovjet könyv. Tolsztojtól Kocsetovig... Ládd?

S szépfedelű művet mutat, a Zsurbin-család érdekes történetét. Aztán azt mondja, emlékezve ezen a pocsfás estén, hogy volt egy időszak az életében, a negyvenhetes, negyvennyolcas esztendők — amikor az önbizalom valahogy kiesett belőle. Egyes túlbuzgó debreceni funk-cionáriusok gyakorlatából azt követke-ztette — s vele együtt többen is akk ori-ban —, hogy az értelmiségi dolgozókra nincs szükség, vagy legalábbis nem so-káig lesz szükség ebben az országban.

Híz mik történtek?

A debreceni MNDSZ vezetője gyer-mekének rossz dolgozatára írt elég-telelt a szakos pedagógus. S hazaküldte aláírati a szülőkkel. S az anya aláírás helyett a következőket tintázta a dolgo-zat végére: a tanárnő vizsgázott le, nem az én gyereken, a dolgozó nép előtt, s ezen a vizsgán, vegye tudomásul, hogy megbukott...

— Csoda-e ha az ilyen esetekre úgy vélte az ember, hogy mozog alatta az író-asztal?... S akikor öcsém, a szovjet iro-dalom segített nekem. Mert azt olvas-tam én, hogy a Szovjetunióban becület, tisztesség jár a valóban becületesen dolgozó értelmiségieknek. S egyre job-ban bíztam és bíztunk abban, hogy ezt a megbecsülést, ha egy kicsit késik is nálunk, de megkapjuk. Erdemünk, mun-kánk szerint...

Talán nem is tudatosam, de odaikallan-dozik öreg barátom szemé, a szekrény üvegére, amely mögött bársonyos tok-ban, fényesen ott pihen az áhított meg-becsülés egyik jelképe; a nemrégiben kapott kitüntetés...

— A szakmai könyvekről talán most ne beszéljünk, hiszen ha azt mondom, hogy a szovjet pedagógiai művek állítottak talpra minket, magyar pedagógusokat, akkor még mit se mondtam arról a nagy segítségről, amit kaptunk... Maradjunk inkább a szépirodalomnál... Elmondok néhány esetet, jegyezd csak szorgalmasan öcsém — ahol, kissé triviális ugyan, de szinte kilókbán mérhető le az eredmény.

A Fazekas általános iskolát vezette akkor. Meglehetősen elhagyott épület volt ez, a malter minduntalan búcsúzott a téglától a termekben, itt-ott hiányzott egy-egy ablak, s bizony ráfért volna az egész iskolára egy alapos helyrehozás. Egyik nap szülői értekezletet tartottak, s azon — színesítésül, meg másért — felolvastak egy részt Malkarenkó: Szü-lők iskolája című munkájából. Egy má-sik ilyen megbeszélésen pedig Pecsernyikova: Kamaszok című regényéből citál-tak egy sort. Mindkettőből olyan részt, ahol a szülők maguk akaratából, erejé-

ből kezdenek hozzá az iskola csinosításához.

— Rá két nappal, reggel hét órákor, szokásom szerint végigjártam a tantermeket, hogy lássam: rendben van-e minden. Az egyik osztályban hangokat hallok, bemegyek, hát négy szülő van bent, ismertem mindegyikét, meszesek, malteresek, s restelkednek is egy kicsit, hogy felfedeztem őket. Tudod, mit csináltak? Köröskörül kijavították a falat, le is meszelték nagy sebesen, hogy mire jönnek a gyerekek, készen legyen. Mondjam, hogy mennyire jólesett ez nekem?...

— Ládd öcsém: így hatott nálunk az, amire te kíváncsi vagy... — emlékezik Gál István.

Aztán újabb és újabb történetek kerülnek sorra. Mint például Sorbán József hajcsár históriája. Özvegy ember volt ez a Sorbán, rühellte az állandó helyet, hát inkább hajcsárkodott, lézengetűt a manhavasárokon, s amit összekezesett, azt menten itálra váltotta. Volt egy gyereke is, általános iskolás, aki többet hiányzott a tanításról, mint nem. Műkor az okát kérdték, azt mondta: nem ereszti az apja, menni kell vele vásárokra, sőt nem egyszer a csapszékbe is.

A iközösség, a pedagógusok és a szülők nagyszerű találkozása — haditanácsot ült: mitévők is legyenek a kis Sorbán fiúval? Arra jutottak, ha valahányszor feljött a gyerek az iskolába, valamelyik anya megmosdatta, — hiszen szutyogott belőle a piszok — s ruhát is szereztek neki, igaz, hogy viseltest, de még mindig jobbat, mint amilyenben járt. Igen ám, de egy télen háromszor-négyszer fel kellett öltöztetni, mert az apja le-

húzta róla minduntalan és elitta az áráat.

Felhívták nem egyszer, a lakására is kimentek a borisszának, hogy, hát mit is akar nevelni a fiából, az olyankor mindig restelkedett is, szánta-bánta a dolgot, s ígérgette: megjavul, a gyereket meg hagyja remdesen iskolába járni. Nem is volt semmi baj egy hétig, aztán kezdődött minden előlről.

Mit is tettek ekkor? A jó fejű Sorbán fiút rászoktatták a betűre, a könyvre. Fagyjev: Ifjú gárdájára. S arra is rávevtek, hogy amikor nem bódult az apja, próbáljon neki arról beszélni, mi is áll a krasznodoni hősök históriájában. Előbb pofont kapott érte, aztán az izgalmas történet egyszer csak megfogta az öreg hajcsár kalandvágó lelkét. Két hónap múltán Sorbán József esténként nem kocsmában dütötte magába a szeszt, hanem a külsővásártéri szobában, a kályha mellett a fiát hallgatta, ahogy felolvastt neki...

S az Ifjú Gárda s az öreg Sorbán jóbarátok lettek... Persze, megesezt, hogy a hajcsár egy-egy estére stucnival cserélte fel ezt a barátságot, de hát semmi sem megy egyik napról a másikra...

... És árad a történet Gál Istvámból, egyik a másik nyomán, novellák kerekednének, ha mindet betűbe akarná rögzíteni az ember.

— Kérdeztél, vállaszoltam öcsém... — így öreg barátom, mikor tizenmegyet üt a falóira —, ha gondolod, írd meg valamikor... De csak az igazat írd... Annak van teteje...

Megírtam.

D. Szabó László

Négyéves könyvkötészeti, könyvkonzerválási és restaurálási tanszakot létesítettek a prágai Grafikai Ipariskolán a prágai Nemzeti Könyvtár kezdeményezésére. A tanulók a történelmi nevezetességű kéziratok, nyomtatványok, régi kötések restaurálásának és konzerválásának módszereit tanulják. (Knihovna)

Építkezések fejlődnek be a közeljövőben az Országos Széchényi Könyvtárban: Az égető helyhiány enyhítésére az egyik karzatos termet korszerű vasraktárrá alakítják át. Helyreállítják a háború alatt erősen megrongálódott Széchényi-termet, amely a könyvtár legszebb helyisége volt. (O. Sz. K.)

MODSZEREK RÖVIDEN

A Pestmegyei Versenyhíradó érdekes kezdeményezése, hogy a többi versenyhíradóból átvesszi a legjobb módszereket, röviden közli más megyék tapasztalatait is. □

A szentendrei népművelési csoport a kultúrtthonigazgató díjazásánál figyelembe veszi a községi könyvtár munkáját is. □

A fonyódi Járási Könyvtár hozzáfogott a könyvtár krónikájának elkészítéséhez.

A kiskunhalasi járásban a községi tanácselnökök utasítást kaptak a járási tanácstól, hogy havonta ellenőrizzék a helyszínen a népkönyvtár munkáját, és tapasztalataikat a népkönyvtár munkanaplójába írják be. □

Az üveges könyvvállványt érdekesen használja a VIII. ker. tanács 3. számú Szabó Ervin könyvtára: A szépirodalmi könyvek mögé a tárgykörrel összefüggő ismeretterjesztő művet is tesznek, hogy a könyvjánlást megkönnyítsék.